

RAZGOVOR S JOSEPHOM PEARCEOM

Razgovarao: Matej Tolić¹

Joseph Pearce rođen je 12. veljače 1961. godine u Barkingu u Londonu. U javnom životu Velike Britanije poznat je kao istaknuti član Britanskoga nacionalnoga fronta. Nakon obraćenja na katoličanstvo postaje poznat kao biograf katoličkih pisaca, a među ostalima napisao je i knjige o životu Williama Shakespearea, G. K. Chestertona, J. R. R. Tolkiena, Oscara Wildea i drugih. Od 2001. godine živi i radi u Sjedinjenim Američkim Državama. Danas je direktor izdavaštva na Augustine Institute, urednik časopisa *St. Austin Review*, časopisa „*Faith & Culture*“, urednik je serije „*Ignatius Critical Editions*“ i viši suradnik u mrežnom časopisu „*Imaginative Conservative*“.

Na samom početku razgovora za časopis „Obnova“ želim Vam zahvaliti u ime svih članova Udruge na razgovoru. Uzevši u obzir temu ovoga bro-

¹ mag. iur., Antuna Branka Šimića 4, Split, matejtolic92@gmail.com

ja „Ateizam, agnosticizam i antiteizam“, želio bih Vas pitati o Vašem iskustvu agnosticizma. Kao mladić bili ste agnostik s izraženim anglikanskim nasljeđem i obratili ste se na katolicizam koji ste prethodno otvoreno mrzili. Kakvi su tada bili Vaši stavovi o postojanju transcendentnoga Boga i kako danas gledate na svoja nekadašnja uvjerenja?

Iako su moji roditelji nominalno bili kršćani, nikada nismo išli u crkvu osim na vjenčanja i nikada se nismo molili, ni pojedinačno ni zajednički. Kao dijete nisam znao za bolje. Bilo mi je „normalno“ biti agnostik. Postojanje Boga nije mi predstavljalo ništa bitno, kao ni Kristova žrtva na križu. Danas, shvaćajući koliko sam bio osiromašen sa svojim neznanjem i neznanjem kulture sredine u kojoj sam odrastao, žalim zbog milijuna ljudi koji u Engleskoj žive u sekularističkoj pustinji ne znajući to. Misle da je sve što postoji oko njih ta pustinja. Žeđaju za duhovnim okrijepljenjem, no ne znaju ništa o hrani kojom bi trebali hraniti duše, a to je Kristova prisutnost u Euharistiji.

Živimo u svijetu u kojem ateizam snažno i ubrzano raste. Kako bismo se kao katolici i tradicionalisti trebali postaviti prema ovom problemu? Kako bismo trebali pristupiti dijalogu s ateistima?

Mislim da je ateizam pomodarstvo u dijelovima dekadentnoga svijeta, ali kako nas C. S. Lewis podsjeća, mode uvijek dolaze i odlaze, ali uglavnom odlaze. Ateizam je bio moderan u Francuskoj prije Revolucije i otišao je iz mode nakon njegovih posljedica koje su se jasno osjetile u vladavini terora koji je stigao s Revolucijom. Bio je moderan i u Rusiji prije Revolucije. Ateizam je sam sebi najgori neprijatelj. Uništi sam sebe kad ima dovoljno užeta da se objesi. Problem je, dakako, što ubije mnoštvo nevinih ljudi prije nego što se objesi. Ovom problemu trebamo pristupiti s dobrotom, istinom i ljepotom Trojedinoga Boga: s dobrotom ljubavi, npr. svetost, istinom razuma, npr. fides et ratio i ljepotom katoličke kulture koja se ogleda u književnosti, umjetnosti, arhitekturi i glazbi. Mržnja se povlači pred ljubavlju, laž bježi od istine, a ružnoća se uzmiče pred ljepotom.

U jednom od svojih eseja „Debunking two types of Atheism“² istaknuli ste razliku između plemenitih i neplemenitih ateista. Možete li nam objasniti koja je razlika?

Plemeniti su ateisti istinski tražitelji istine koji iskreno vjeruju u nepostojanje Boga. U smjeru te potrage s njima se trebamo upustiti u poštenu debatu i raspravu pomažući im tako otkriti puninu istine. Neplemeniti su ateisti oni koji mrze Boga ili život iz bilo kojeg razloga. Oni ne žele da Bog postoji i mrze samu ideju Boga. U pravilu su puni bijesa i mržnje, nezainteresirani za razumnu raspravu. Oslobodit će taj bijes na kršćane čim budu u položaju moći koji će im to omogućiti. Na našu nesreću, plemeniti su ateisti brojčano nadjačani neplemenitim ateistima. Ironično, no plemeniti ateisti imaju više toga zajedničkoga s kršćanima nego s drugim tipovima ateista. Tema Chestertonovoga romana „Kugla i križ“ bila je odnos kršćanina i plemenitoga ateista.

U svojoj knjizi „Moja utrka s đavlom. Moje putovanje od radikalne mržnje do razumske ljubavi“³⁵⁷ opisali ste Englesku kao zemlju koju progoni Kristov duh, odnosno kao zemlju koja odbija Krista kao sjenu iz prošlosti. Kako biste iz svoje perspektive opisali Englesku i Zapad danas? Postoji li zemlja na Zapadu u kojoj je Kristov duh vidljivo živ?

Mislim da je Engleska dalje od vjere nego što je to bila prije pedeset godina kad sam ja bio dijete. Zaboravila je svoje korijene, a ako nije, želi ih zaboraviti. Problem je što odsutnost Krista podrazumijeva odsutnost dobrote, istine i ljepote. Nacija koja odbaci Krista počinila je moralno i kulturološko samoubojstvo. Takva nacija ne može preživjeti.

Vidim znakove Uskrsnuća, duh Krista koji kao feniks ustaje iz pepela postmodernoga očajanja. Mislim da je prisutnost pravoslavlja u Rusiji gotovo pa čudo nakon sedamdeset godina nametnutoga dogmatskoga ateizma. Ohrabren sam i kršćanskim otporom sekularnoj tiraniji u Mađarskoj i Poljskoj te znakovima obnove u Zapadnoj Europi kao u Francuskoj. A čujem i dobre vijesti iz Hrvatske! Međutim, želio bih reći da nisam eurofil nego Kristofil, što znači da se radujem znakovima oživljavanja kršćanstva u Kini, Africi i drugim dijelovima svijeta. Nadod-

² <https://theimaginativeconservative.org/2016/02/debunking-the-two-types-of-atheism.html>, pristupljeno 26. ožujka 2019. godine.

³ Knjigu je na hrvatskome jeziku objavila izdavačka kuća „Verbum“ iz Splita 2014. godine.

ao bih da je kršćanska vjera živa i zdrava u Sjedinjenim Američkim Državama. Dovoljno je svjedočiti stotinama tisuća ljudi koji su se okupili na godišnjem „Hodu za život“ u Washingtonu kako bismo shvatili da je kršćanski otpor sekularizmu snažan i živahan u SAD-u.

Svoje ste javno djelovanje započeli kao istaknuti član Britanskoga nacionalnoga fronta. Bili ste visoki stranački dužnosnik. Nakon obraćenja ste okončali veze s ekstremnom desnicom i rasističkim svjetonazorima. Što mislite o vezi između nacionalizma i katoličke vjere, inače vrlo aktualnoj temi u Hrvatskoj? Jesu li katolicizam i nacionalizam spojivi?

Katolička vjera i istinski nacionalizam posve su spojivi. Pisao sam mnoge eseje u obranu nacionalizma, posebno za portal „The Imaginative Conservative“. Nacionalizam je potreban za borbu protiv zala internacionalizma, a potonji je jednostavno moderna riječ za imperijalizam. Moramo oživjeti nacionalizam kako bismo obranili političke i nacionalne slobode od imperijalizma Europske unije ili imperijalizma globalizma. Problem nije u nacionalizmu, koji je dobar i potreban, već u rasizmu koji je protivan dostojanstvu ljudske osobe i zapovijedi o ljubavi prema bližnjemu.

Kako biste definirali svoj politički svjetonazor nakon obraćenja? Vidite li u današnjim političkim opcijama nadu za Zapad?

Iskreno, radije koristim izraz kršćanstvo nego Zapad. Potonje podrazumijeva mnogo toga. Predstavlja dobre stvari kao što je baština Atene i Rima, a posebno povijest i život Crkve u Europi; ali Zapad je porodio relativizam (kroz nominalizam), protestantizam i sekularistički materijalizam Prosvjetiteljstva, a da ne spominjem Francusku i Rusku revoluciju i isprazne moderne manifestacije oholosti i hedonizma. Smatram se djetetom Crkve, ne djetetom Zapada. Stoga znam da je vrata pakla ne će nadvladati i da će Krist i njegova Crkva biti snažno prisutni u svijetu sve do Sudnjega dana. Uvijek postoji nada. Samo bezbožni očajavaju!

Čuveni ste kao biograf i poznavatelj književnoga rada i života Gilberta Keitha Chestertona, Hilairea Belloc, J. R. R. Tolkiena i drugih katoličkih intelektualaca. Hrvati doživljavaju Englesku kao protestantsku i imperijalnu supersilu i uglavnom simpatiziraju male narode u

engleskom susjedstvu kao npr. Irsku. Možete li nam približiti katoličku Englesku? Koliki je bio utjecaj katolicizma na englesku književnost 20. stoljeća?

Moramo se sjetiti da je Engleska bila katolička zemlja više od tisuću godina prije nego što je Henrik VIII. nametnuo državnu vjeru engleskom narodu protiv njihove volje. Tristo su godina katolici Engleske trpjeli okrutne progone od strane sekularne države ustrajući u junačkom otporu. Prvih 150 godina progona katolici su bili izloženi torturama i mučnim pogubljenjima za „zločin“ bivanja katolicima. Zatim, nakon tri stoljeća progona, iskusili smo katolički preporod, počevši s obraćenjem blaženoga Johna Henryja Newmana 1845. godine, koji je trajao više od stoljeća. Mnogi veliki pisci ovoga razdoblja bili su obraćenici na vjeru, a o tome sam pisao u svojoj knjizi „Literary Converts“. Osobno sam odan viziji i povijesti Engleske i nemam stvarnih simpatija prema Britanskom Carstvu. Nisam Velikobritanac, već Maloenglez. Volim i divim se svojoj zemlji i njezinoj ljepoti, a ne njezinim naporima da bude prevelika za svoje cipele.

Među mnogim biografijama koje ste napisali ističe se biografija Aleksandra Isajevića Solženjicina, ruskoga disidenta i pisca. Ne znam znate li, no Vaš intervju s njim preveden je na hrvatski jezik.⁴ Glavne teme toga razgovora bile su kršćanstvo, ateizam, rusko iskustvo komunizma i Zapad. Uzimajući u obzir da je Hrvatska zemlja s jakim nasljeđem komunizma, možete li nam predočiti Solženjicinov pogled na prošlost i budućnost zemalja Istočnoga bloka? Kako je gledao na suočavanje društva s prošlošću komunizma i njegovim zločinima? Što je mislio o Zapadu i je li predvidio njegovu krizu? Koliko sličnosti vidite između socijalističkoga ateizma s kojim se susreo Solženjicin i fundamentalističkoga sekularizma današnjega modernoga svijeta?

Solženjicin je jedan od divova prošloga stoljeća i jedan od najvećih junaka svojega doba. U razgovoru je rekao da Rusiju smatra dijelom Zapada i da se radovao padu željezne zavjese kako bi se ono najbolje od zapadne civilizacije prelilo u Rusiju do samoga vrha. Problem je bio, kako je rekao, u tome što željezna zavjesa nije pala nego je bila podignuta te se sav talog zapadne dekadencije provukao ispod nje.

⁴<https://www.bitno.net/academicus/filozofija-academicus/intervju-sa-solzenjicinom-uzdizanje-prema-religiji-nam-je-jedina-nada/>, pristupljeno 16. ožujka 2019. godine.

Molim se i nadam obnovi i osnaženju Rusije, prosvjetljene uskrslim kršćanstvom kako bi mogla biti sila kršćanske obnove i bedem protiv uspona sekularističkoga fundamentalizma i radikalnoga relativizma.

Poznati ste zagovornik distributizma. Vidite li način kako bi on mogao biti primijenjen na današnji svijet i ima li budućnosti? Živate li distributizam?

Distributizam je živ i zdrav i primjenjuju ga milijuni ljudi u današnjem svijetu. To je uspon lokalizma u politici i gospodarstvu. To je borba protiv razarajuće moći globalizma. Uspon malih nacija protiv moći političkih carstava. To je sve ono što ide u korist decentralizaciji moći velikih vlada i krupnoga kapitala. To je politika i ekonomija u kojoj se drži do obitelji.

Moja obitelj nastoji živjeti distributizam kroz svakodnevne ekonomske odabire. Kupujemo u trgovinama i na farmama lokalnih vlasnika; jedemo u restoranima koje drže lokalci; pijemo domaće pivo. Sam uzgajam kokoši i patke. Svjesni smo činjenice da možemo svijet učiniti boljim ili gorim mjestom sa svakim potrošenim dolarom. Nastojimo trošiti svoj novac kako bismo svijet učinili boljim i zdravijim mjestom.

Naposljetku, koju je ulogu imala književnost u Vašem obraćenju? Koja je važnost književnosti i umjetnosti u vjeri i vjerskom životu?

Moje obraćenje bilo je ukorijenjeno u fides et ratio, u vjeri i razumu, ali ga je također probudilo čuđenje u prisutnosti ljepote. Toma Akvinski govori nam da osjećaj čuđenja, koji je sam po sebi plod poniznosti i zahvalnosti, vodi um i dušu u duh kontemplacije te da kontemplacija širi um i dušu u puninu Stvarnoga. U tom sam smislu bio doveden do Krista kroz osjećaj čuđenja ljepoti kozmosa. Taj susret s ljepotom privlači me velikim književnim i umjetničkim djelima kršćanstva. Najveće knjige, najveća remek-djela glazbe i umjetnosti, arhitektonska zdanja, sva ukazuju na put do Boga. Ona nisu samo djela kreativnosti, ona su pjesme hvale.